

[Home](#) » [De laatste heer](#). Goed geschreven portret van de laatste adellijke heer, de zoon van een pachter en veranderende verhoudingen rond Huis Baak

LEESTAFEL / NIEUWSBRIEF / NR. 13 (OKTOBER 2021)

De laatste heer. Goed geschreven portret van de laatste adellijke heer, de zoon van een pachter en veranderende verhoudingen rond Huis Baak

Gepubliceerd 29 oktober 2021

Er lijkt al een tijdje een trend gaande van mensen die in hun persoonlijke familiegeschiedenis aanleiding vinden om een beeld te schetsen van een groter historisch geheel. Dat pakt niet altijd gelukkig uit, zeker niet als de auteurs zich aan fictie wagen. Maar met betrekking tot Gelderland – en meer precies de Achterhoek – zijn er de afgelopen jaren juist een paar zeer geslaagde voorbeelden te vinden van zo'n particuliere aanleiding voor een grotere beschouwing: om te beginnen natuurlijk *De moederkerk* van Jos Palm, maar ook *Rijpstra's ondergang* van Arend Hulshof, over de Zelfhemse burgemeester en verzetsman Rijpstra, of het boek van Alice Garritsen over het zedenschandaal rond de 18^e eeuwse dominee Rumpius in Hengelo (Gld.), dat voortkwam uit haar stamboomonderzoek.

Nieuwste loot aan de boom is Astrid Schuttes boeiende *De laatste heer: hoe de bevoorrechte klasse in Nederland plaatsmaakte voor de gewone man*. Het is een onhandige ondertitel, maar wel een die de essentie van het boek raakt. Schutte beschrijft de veranderingen in de machtsverhoudingen in het naoorlogse Baak. Lange tijd was de patriciërsfamilie Helmich, bewoners van het kasteel, voor en achter de schermen toonaangevend geweest. Maar terwijl het voor de 'laatste heer' Werner Helmich steeds penibeler wordt kasteel en landgoed te

onderhouden, klimt Schuttes eigen vader, wees en kind van eenvoudige pachters, op tot bankdirecteur en aanzienlijk man in de gemeenschap.

Dit is kort gezegd het verhaal.

Schutte weet het interessant te maken door haar fijnzinnige schetsen van wijzigende sociale verhoudingen, subtiele veranderingen in de structuur van een kleine gemeenschap, tegen de achtergrond van een ook al onstuimig bewegende katholieke kerk. Als toegift schrijft Schutte kort over haar eigen studietijd. Aan dezelfde universiteit waar Helmich zijn katholieke netwerk opbouwde en zich verdiepte in Thomas van Aquino, maakt zij, als eerste-generatie student, in de jaren zeventig de hoogtijdagen van het marxisme mee. In hoofdstukken die afwisselend het perspectief van Helmich en Schuttes vader belichten, alles gedetailleerd gedocumenteerd en goed geschreven.

[Astrid Schutte, *De laatste heer. Hoe de bevoorrechte klasse in Nederland plaatsmaakte voor de gewone man*, Ambo/Anthos 2021. ISBN 9789026348778. Prijs: € 22,99.](#)

Jos Joosten